

POLEN ELANDEN SPOTTEN IN BEDREIGD NATUURGEBIED

Een van de laatste 'jungles' van Europa ligt in Polen: het nationaal park Biebrza is zo uniek dat het op de **Amazone** lijkt. Maar de habitat van de elanden is ook bedreigd.

Welkom in Biebrza, een van de laatste Europese wildernissen

Bart Van Peel De rivier de Biebrza ligt in Mazurië, een arme en dunbevolkte streek met duizenden meren en uitgestrekte wouden. Het landschap heeft hier een weldadige weidsheid. Rij binnendoor langs de kleine dorpjes en je komt in het ritme van onze jaren vijftig. Hooischoven op de velden, ooievaarsnesten op de daken en hier en daar een koe aan de ketting. Je ziet hier nauwelijks prikkeldraad. De huizen staan ver uit elkaar en vaak staat midden in het dorp een fonkelnieuwe kerk. De katholieken hebben er na de val van de muur geen gras over laten groeien. De meest gedurfde bouwsels, in een soort neobarok, getuigen van de triomf van Johannes Paulus II over het communisme. Overal vind je zijn standbeeld. Ook in de kleine winkeltjes, die vaak tegelijk café en postkantoor zijn, hangt hij minzaam ingelijst. Langzaam worden de dorpjes schaarser en de wouden dikker. Drie uur rijden van Warschau kom je aan in Goniands, het hart van het Nationaal Park Biebrza. De Biebrza ligt nog in zijn natuurlijke bedding, over een traject van 150 km. De moerassen, bossen en vlaktes rond het stroomgebied zijn beschermd, soms enkele tientallen kilometers breed. Samen meer dan 60.000 ha Europese wildernis om in te verdwalen. Als je met een luchtballon over het gebied vliegt, begrijp je de bijnaam 'de **Poolse Amazone**'. Een uitgestrekte groene long waardoor een netwerk van blauwe riviertjes adert. De biologische diversiteit van dit gebied is immens. Het WWF en de EU investeren systematisch in het behoud van de habitat. Het waterpeil wordt in stand gehouden en ook maait men elk jaar duizenden hectaren grasland met de hand, om het broeden van bepaalde vogelsoorten te stimuleren. Het Verenigd Koninkrijk doneerde onlangs nog één miljoen euro aan het park om deze praktijk gaande te houden. Elk jaar zijn er folkloristische wedstrijden die bepalen wie het best met de zeis overweg kan. Om een eland te zien, heb ik voor dag en dauw afgesproken met Anna, een plaatselijke gids. We rijden twintig kilometer tot in het hart van het park en beginnen dan door het moeras te wandelen. We hebben al snel geen droge voeten meer en ook moeten we zo'n half liter bloed plengen aan de dazen en de muggen. In een ware muskietenwolk zompen we door het riet. Anna verzekert ons dat het maar een paar weken per jaar zo erg is. Ze raadt ons aan een berkentakje te gebruiken om de muggen weg te meppen. 'We need a nigger to do that for us', grinnikt iemand in het gezelschap. Polen zijn nogal verdraagzaam voor dit soort racistische grapjes. We vinden elandenkeutels, enkele uren oud en duidelijk van een vrouwtje, want eivormig. Elandensteren

hebben ronde keutels. Ook wijst Anna ons een wolvenspoor. Dat zie je onder meer omdat de pootafdrukken allemaal op één rechte lijn liggen. Interessante weetjes, maar ik wil een eland zien. Vanaf een uitkijktoren op een duin zien we de moerassen in de mist liggen. De elanden zijn er wel, maar we kunnen ze niet zien, verzekert Anna ons. Als de mist eindelijk optrekt, beweegt er een pixel aan de horizon. Mogelijk een eland. In Biebrza zitten er ongeveer duizend. Zelfs in de Tweede Wereldoorlog, toen de nazi's heel Polen aan het uithongeren waren, waren er hier nog enkele elanden. Overigens heeft de natuur in Biebrza als het ware baat gehad bij de deportaties van de jaren 1940. De ondoordringbare bossen en moerassen waren een onderkomen voor partizanen. Daarom gingen zowel de nazi's als de Russen soms over tot de totale ontruiming van het gebied. Elk dorp en elke nederzetting werd met de grond gelijk gemaakt. Ook in Biebrza zijn de dorpen in het hart van het park uitgemoord als vergelding voor partizanenaanslagen. Met bitterheid in de stem wijst onze gids de plaatsen waar de Duitsers hebben huisgehouden. Enkele muurtjes van een halve meter hoog waar vroeger een heel dorp stond. De natuur heeft het gat snel opgevuld. In de oude fundamenten zijn nu vossen- en slangenholen. Biebrza werd overigens pas in 1993 een nationaal park. Voordien werd het onder meer door communistische partijbonzen als jachtgebied gebruikt. Het toerisme in de streek is ontspannen en vooral gericht op de Polen zelf. Je kunt er kajakken, ballonvaren of de wildernis in trekken. Het zijn vooral de echte natuurliefhebbers die vanuit het buitenland naar Biebrza komen. Ornithologen vinden hier bijna het hele gamma van de oorspronkelijke Europese vogelsoorten. Ook kun je er beverdammen en otters zien. In de grote meren kun je heerlijk zwemmen en zelfs surfen, want er staat vaak een strakke wind. De campings en vakantiehuisjes zijn zeer betaalbaar. Je kunt het best wel wat research doen, en een tolk doet wonderen. De prijzen worden wel eens beïnvloed door de nationaliteit van de klant. En de tweede taal is hier nog vaak Russisch, dus gebarentaal is een must. Door het geïmproviseerde karakter van het toerisme krijg je ook leuke buitenkansjes. De volgende avond krijg ik het reuzenhert helder in beeld. Andrej, de zoon van onze chalet eigenaar, heeft me meegenomen op jacht, aan de randen van het nationaal park. Met handen en voeten en flarden Duits legt hij me uit dat op elanden niet gejaagd mag worden en dat ze ook een stuk minder schuw zijn dan het andere wild. We zitten op een jachttorentje en hopen dat er een mannelijk everzwijn verschijnt. Dat is het enige dier dat hij mag schieten. In plaats daarvan komen mijn dromen uit: een moedereland en veulen aan de zoom van het woud. Een vredig zicht in de ondergaande zon. Hiervoor ben ik gekomen. Vanwaar komt dat vreemde gevoel uitverkoren te zijn, wanneer je oog in oog staat met zo'n prachtig wild dier? We kunnen dichterbij sluipen tot op een meter of dertig. Dan geeft de moeder ons een verontwaardigde blik en stapt met opgeheven kop het bos in. Het veulen dartelt erachter. Mijn avond kan niet meer kapot.

© 2008 Corelio

Artikelinformatie

Datum publicatie: 10 mei 2008

Bron: [De Standaard](#)